

Hasonló történetet találunk egy középkori forrásban, ahol a *tfilin* (imaszj) szabályairól folyik a vita. A *tfilin* szabályait illetően Rási és Rabbenu Tám véleménye eltér, az emberek egy része az egyik, a másik része a másik véleménye szerint viseli a *tfilin*t. Egy responzum idéz egy történetet, amely szerint a főszereplő bölcs egy angyal véleményét kéri ki, melyik álláspont a helyes. A válasz azért fontos, mert ha valaki nem jól helyezi fel a *tfilin*t, nem teljesítheti a *tfilin*-föltetés *micváját*: olyan, mintha nem csinálna semmit. Az angyal megérkezett, és azt válaszolta: „ez is és az is az élő Isten szava”.²⁵ Ahogy vita van (ebben a kérdésben) lent (a Földön), úgy vita van fent (az égben) is. A Szent, Áldott legyen azt mondta: „ez lesz középen”. Az égi kar pedig válaszolt: „az az ő rendjük” (azaz ellenkező véleményen vannak).

Rabbi Nachmani története és a középkori forrás alapján úgy tűnik tehát, hogy nincs abszolút Tóra és teljes válaszgyűjtemény az Örökkévaló kezében sem. A két kevésbé ismert szöveg a klasszikus és mindenütt idézett történetnél jóval egyértelműbb formában kérdőjelezi meg az abszolút, örök, változatlan, megváltoztathatatlan és az égben lévő Tórára vonatkozó elképzelést, valami olyasmit mond el a kinyilatkoztatás természetéről, amit a rabbinikus szövegek tanulásánál, vagy a kinyilatkoztatás-jellegű vallási direktívákra történő hivatkozásoknál nem árt szem előtt tartanunk.

Ez pedig az a tény, hogy a Szináj-hegyi kinyilatkoztatást nem kőbe vésett parancsgyűjteményként kell forgatni, hanem olyan szabályrendszerként, amelynek alkalmazása a rendszert jól ismerőkön múlik. Az ember intellektuális képességei, kreativitása részei a kinyilatkoztatásnak, és csak azáltal válik a kinyilatkoztatás betűje gyakorlattá, hogy alkalmazzuk ezeket a képességeket.

²⁵ Az idézet forrása bEruv 13b: „R. Abba bar Smuel mondta: Három évig vitatkozott Bét Hillél és Bét Sámáj. Az egyik is azt mondta: »a halakha miszerintünk megy«, és a másik is azt mondta: »a halakha miszerintünk megy«. Megszólt az égi hang, és azt mondta: »Ez is és az is az élő Isten szava, de a halakha Bét Hillél szerint megy.«”

Kaposi Dávid

ERŐSZAK ÉS BELÁTÁS

Közismert, hogy a brit napilapok vagy konzervatív jobboldali (*Telegraph*, *The Times*), vagy progresszív baloldali újságok (*Guardian*, *Independent*). Az is közismert, hogy a konzervatív lapok „Izrael-pártiak”, míg a baloldali liberálisok inkább a palesztin ügygel rokonszenveznek. Talán kevesebben tudják, de sokan azt is föltételezik, hogy e politikai álláspontok mögött valójában más is megbújik: az állítólag progresszív palesztinpárti állásfoglalás gyakorta antiszemitizmust hordoz magában; a konzervatívok előszeretete pedig, amely arra irányul, hogy fölhívják a figyelmet erre az „antiszemitizmusra”, nem egyéb ügyes húzásnál, hogy a bírálat irányát Izrael Állam helyett másra tereljék.

Manapság az alábbi kérdések visszhangozzák ezeket a többé-kevésbé közös föltételezéseket: „Ön mit tenne, ha fegyveresek rakétazáport zúdítanának Hampsteadre?” „Arányosnak tartja-e, hogy eddig a percig 173 palesztin civil vesztette életét, míg az izraeli oldalon az áldozatok száma 0?” Nem tudom, hogyan lehetne megválaszolni ezeket a kérdéseket, részben épp amiatt, hogy igen gyakran pusztán a hozzájuk tartozó érületet tükrözik. Mindezt annak fényében írom, hogy eltöltöttem némi időt annak vizsgálatával, hogy a konzervatív és a progresszív lapok milyen színben tüntették föl az izraeli-palesztin konfliktus előző nagy föllángolását:

a 2009. január 18-án véget ért, huszonkét napos „gázai háborút”, más néven „Öntött ólom hadművelet”.

Dióhéjban, a brit lapok tudósításai nemigen különböztek egymástól. Egyöntetűen inkább a háború, mint a béke logikáját ismételték és helyezték előtérbe.

Ha azt vizsgáljuk, hogy a napilapok melyik témákat veszik elsősorban napirendre, nehezen érhetnénk tetten bármiféle különbséget. A beszámolók hasonló arányban szóltak a harci tényekről, a felek tetteiről, a konfliktus mindkét oldalán jelentkező halálesetekről, a hétköznapi és a vitatott eseményekről. Nem csupán a különböző témák tárgyalása öltött körülbelül azonos mértéket, hanem ráadásul egyedül a *The Times* volt az, amely az egyetlen komolyabb eltérést mutatta: a konzervatív napilap figyelemreméltoan többet foglalkozott a fehér foszfor megkérdőjelezhető izraeli használatával, mint bármelyik másik lap.

A különböző témák számszerű előfordulása persze csupán a dolog egyik része, és más kérdés, hogy a tárgyalt témák milyen érvek köré csoportosulnak. Ha a háború olvasatát és megítélését vesszük górcső alá a különböző szerkesztőségi vezércikkekben, valójában egész más kép tárul elénk. Mégis, az erről folytatott beszéd terén sem mutatható ki igazán eltérés, hiszen a háború értelmezése az összes újság számára különbség nélkül abban merült ki, hogy a vétkességről

és az ártatlanságról szóló fekete-fehér történeteket keressenek. Csak azt tudtuk meg (a konzervatív lapokból), hogy a Hamasz azért csinálja, amit csinál, mert elvetemült és antiszemita, vagy azt (a *Guardian*ből), hogy Izrael válaszlépéseit pusztán az erőszakossága magyarázza. Nem tudtuk meg, miért antiszemita a Hamasz és miért erőszakosak az izraeliek. És soha egyetlen szót sem hallottunk arról, a Hamasz akciói milyen hatást gyakorolnak az izraeli önazonosságra és tettekire; vagy arról, hogy a különböző izraeli politikák hogyan befolyásolhatják azt, amivé a Hamasz vált és amit elkövet.

Annak az ereje, hogy a konfliktus fölfogását a Jó és a Gonosz közös mítosza irányítja, sosem vált annyira láthatóvá, mint mikor a *The Times* vezércikke érvei közé szötte a fehér foszfor föltehetően „illegális” anyagának témáját. Valahogyan nem jutott hanghoz, hogy az ebből fakadó logikus érvek az izraeli felelősség valamiféle kivizsgálása mellett szólnának. Az újság ehelyett a háborús bűnök „vádját Izraellel szemben lebegtetők” föltételezhetően sötét motivációit vette elő. Mintha az ártatlanságot és a tisztaságot külön kéne választani a vétkességtől és a tisztátalanságtól – legfőképp pont akkor, amikor a tiszta és ártatlan mintha megkérdőjelezhető módon kezdene cselekedni.

Az emberi kapcsolatok borzasztó történelmének helyét átvette a Jó és a Rossz mitikus története. Azok szemében, akik szerint az izraeli–palesztin konfliktus két nép között zajlik, amelyek közül mindkettő vérezni kezd, ha megszúrják, a háborút újraismétlő fekete-fehér logikát föl kell váltania a politikai és morális felelősség szürke logikájának. Abból a szempontból, hogy egyszer s mindenkorra béke legyen, nem elsősorban az számít, valaki mi mellett áll és mi ellen, még csak nem is az, hogy pillanatnyilag katonai beavatkozást követel vagy sem, hanem a belátás képessége arra nézvést, hogy ha valaki megszúr benünket, azzal milyen sebét akarja elfedni.

(A cikk 2014 júliusában született, eredetileg a *Jewish Chronicle* számára.)